

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Antonii Milliei, Lvgdvnensis, E Societate Iesv, Moyses
Viator**

Millieu, Antoine

Lugduni, 1636

V. Traiectus maris rubri: Pharao & Ægyptij aquis obruti.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-69066](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-69066)

LIBER QUINTVS.
 TRANSITVS MARIS
 RVBRI, ET ÆGYPTVS
 NAVFRAGA.

1
 Via recta
 per Phi-
 listhæos
 relicta.

Samson
 olim vi-
 ctor Phi-
 listhæo-
 rum.
 Iudic. 16.

Circun-
 ducti Is-
 raelitæ
 cur.
 Exod. 13.
 17.

2
 Socoth
 secunda
 mansio.

HAc duce victores Phariis à finibus ibant,
 Quà dextrum designat iter vexillifer Ales,
 Ne qua Philisthæis occurrant prælia regnis,
 Quà breuior via læua patet: sed Martia campos
 Gens habet, & foetas armis latè obtinet vrbes,
 A Casio prætenta mari, qua littora currunt
 In Tyrios: nondum populis venère domandis
 Tempora; nascetur quondam, qui vertice sacro
 In tonsus, iungat vulpes, hostique superbo
 Callidus illudat, latèque incendia spargat
 In segetes; Gaza auulsas à cardine portas
 Auferat in montes, media inter vincula liber;
 Et captus vincat meliùs, cum crine renato
 Impia conuulsis euertet templa columnis
 Victor morte sua; ponètque trophæa ruinâ.
 Nunc ad bella rudes aliò traducere visum
 Infacidas, ne prima statim certamina frangant,
 Auertantque fuga studio; volat aurea nubes
 In Boream, Socothémque super statione secunda
 Fixa, locum castris umbra metante pependit
 Solis ad occasum; sensimque rubescere flamma
 Incipit, ut populis nocturno alluceat igni.

Auspicium

Auspicium fessi lato clamore salutant,
 Et pariter fixere pedem, spatisque dirempri
 Expediunt vasa, atque domos sub pellibus abduunt,
 Unde loco Socotha faciunt umbracula nomen,
 Pangendisque dies olim celeberrima scenis.

Instaurant epulas, & liba hesternae frequentant
 Azyma; gratantes puris sacra otia cœnis.

Mox secura quies placidis complexa sub alis
 Porrigit aulaeis fusos, aut pulvere sternit:

Nec senus iubet excubitor meminisse laborum.

DVLCE sopor vacuis operum, curaque solutis.

Manè redit nubes, tutamque immota quietem.

Continuat castris; prædas sub Sole recensent,

Et pecora; agnoscuntque suos, & singula lustrant,

Donec Ethameis lux tertia sistat arenis.

At Pharij, quanquam facies tristissima regnum
 Incestat, cunctique lares sua funera plangunt,

Ut videre domos vacuas, agrosque colonis

Desertos, subito in furias vertere dolorem.

Anxia precipiti passim trepidatio fama

Spargitur in vulgus, Procerumque per atria currit,

Hebraeos rapuisse fugam, simulataque furtis

Obtendisse sacra, ut spoliis Mareotidos aucti

Post tantas patriæ strages, afflictaque regna

In dominos versis importent agmina signis,

Extrusosque focus rapiant seruilibus armis,

Aut sibi delecto condant in Principe regnum,

Insensasque Pharo sociant sibi fœdere gentes.

Arsuram facibus Memphim, queis præbuit ignes,

Concussos rumore animos, prædamque timentes,

Ereptis per fraudem opibus, non mollibus urget

In ferrum Pharao stimulis, atque imperat arma.

Quid lacrymis opus, ô Cives? quo iure quis audet

K 3

Hic

Socoth
 taberna-
 cula.
 Festum
 taberna-
 culorum.

Etham
 tertia mā-
 fio.

3
 Fama
 vulgat
 fugā Is-
 raëliarū.
 Exod. 14.
 5.

4

150 MOYSES VIATOR.

Pharao
hortatur
suos ad
persequē-
dum.

Hic sua damna queri, Superosque laceessere verbis?
Jam culpa fortuna vacat; neque sidera peccant.
Hoc nostrum scelus est, aut immiserabilis error:
Sed scelus est nostrum potius, quos clara monebant
Monstra Deum infidam Nilo demergere gentem.
Id veritus quam saepe dedi non mollia iussa?
Defuit obsequium vobis: quam cadibus ante
Hauferat, in pradam modo dat miseratio Memphim:
Consiliis perit ipsa suis Aegyptus; & artes,
Quas aluit, patitur Mosais victa venenis.

Spoliatio
Aegypti.

O pudor! accessit tantis infamia probris:
Illudunt dominis fures; & onusta triumphant
Seruitia Aegypti spoliis! proh dedecus! ibit
Collunies Hebraea? Pharaumque impunè pudendis
Riserit insectata iocis? haud sidera vinum,
Degenerem videant adeo Pharaona, nec armis
Indecorem: reprimam iam nunc fugitiua latronum
Consilia; & gressus errorum in vincla reducam.
Protinus ante meos currus huc ipse trahetur
Furcifer, & magicas laqueo dabit hostia fauces.

Clausa
Israëlitis
fuga.
Exod. 14.
10.

Arma, viri, rapite arma; fugam dum distinet equor,
Præruptisque vetant hinc Belzephos ardua saxis,
Magdalus hinc excelsa ingis, hinc siccus arenis
Clausit Etham. Deus ipse fauens in vincula fontes
Rursus agit, meritosque iubet dependere poenas.
Nostra Diis nunc causa placet: seruilia sunt hæc
Bella: manus arment fustes; crepitantia lora
Incutite: hæc serui arma timent. Sic fatus in altos
Insiluit currus, pronusque impendet habenis,
Quadringosque agit at lymphata mente per urbem
Vociferans: Qui resque suas, Phariasque tueri,
Imperiumque velit saluum, mea facta sequatur,
Damnosasque moras tollat: fauet hora, locusque
Insidiis:

*Insiidiis : sponte in nostros it bellua casses.
 Talia iactantem Furiis urgentibus ingens
 Undique mox circum cursu glomerata virum vis.
 Arma fremunt omnes campis, atque urbibus arma;
 Aerea sinistra sonant, & raucis tympana tergo;
 Accenduntque animos litui, clangorque tubarum.
 Conueniunt peditumque manus, equitumque manipuli,
 Quot sine delectu magnis è mœnibus vrbes
 Vicinae raptis potuerunt undique telis
 Fundere, quot crebris raptim dare flumina pagis,
 Quot villa, quot tesqua viros: ruit omnis in arma
 Aëria inferior, septem quæ secta fluentis
 Oppida spissa sinu nutrit complexa trigono
 Bubastim, Cabasam, Buthon, Scyatimque, Thalymq;
 Mandesion, Tanim, Busirida, Pharmutacônque,
 Et quondam Macedum chlamydem referentia gyro
 Mœnia, Pellai iuuenis de nomine dicta.
 Jam tum clara Pharo, & largâ populosa polentâ
 Opportuna mari, Latiis olim horrea terris.
 Jam decies centena virum Pharaona sequuntur
 Millia, dant ipsæ galeas, & scuta lacertis
 Uxores; armantque viros, hortantur, & urgent
 Latronum prohibere fugam, vincis que retractos
 Reddere, & vlcisci spoliatos fraude Penates.
 Incendunt iras lacrymis: fatale maritis
 Aurum inbiant, repetique iubent, Vulcania dona
 Harmonie, & tinctas Nesso sanguine vestes;
 Orbarique viris malunt, quam perdere gemmas;
 FOEMINEI cultus adeo pretiosa libido est!
 Et gaudere potest currente in fata marito.*

*Ipsa duces ruit in medios Regina Lycoris
 Armato gausa viro, cen victor ouantes.*

Jam referat manibus myrthos, fugitiuaque terga

K 4

Ante

5
 Egypti
 armantur
 vt subito
 in tumul-
 tu.

Alexan-
dria.

Pharos.

Vxores
armant
viros.

Fatalia
maritis
monilia.

6
Regina
ipsa Pha-
raonem
urget.

152 MOYSES VIATOR.

*Ante suos agitet currus, prædãque reducat.
Illa humeris aptat chlamydem, pectitque minaces*

Dat galeã
& arma
Regi.

*A galeã nutante iubas, quas aspides auro
Tortilibus lambunt spiris; sagulo exerit ensis
Ardentem gemmis capulum; tum casside clausa
Oscula dura capit, letis successibus augur
Felices memorat somnos, quos intulit Isis.*

Somniũ
narrat.

*Vade, ait, auspicius Superis, mea vita, meum cor:
Vade, vide, vince, atque redi, victoria votis
Despondet se certa meis: te mane videbam
Littore Erythrao fugientum terga prementem;
Protea mox liquidis pecus omne excire cauernis,
Squamigerosque greges summas cursare per undas,
Atque tuos adnare pedes; tu larga iubebas
Pabula præberi monstris obiecta marinis:
Quin tute ipse tuã spargebas plurima dextrã.
Mox video Ethiopum Proteo succedere gentem
Alatam, & nigris plaudentem ad littora pennis.
His etiam tu larga dabas in pabula prædam.
Isacidum hæc inter penetrabant æquora turma:
Attonita hærebam spectris, cum visa repente
Inachis arridens dubios sic soluere somnos.*

Isis Regi-
nam fallit
somnia.

*Isacidas vrgens Pharao potioribus armis
Coget Erythrao viuos se condere ponto:
Sic Protei pascet pecudes fugientibus instans.*

Populi
Æthio-
pũ, cor-
ui.
Ps. 73. 16.

*Alati Æthiopes furui sunt littore corui,
Qui falsis eiecta vadis mox viscera carpent.
In manibus iam palma tuis: tantum utere fato.*

7
Pharã
præcep-
tũ insequi-
tur fugiẽ-
tes.

*Hæc ait: assensere duces, plausumque dedere:
At Pharao cristas quatiens, conosque comantes,
Hasta mihi Deus, inquit, erit, seu dormit Anubis,
Seu vigilat, curasque suas mihi commodat Isis.
Vera dabo nunc fata manu. Quid vana moramur*

Somnia 3

Somnia ? non eget ambiguis certissima virtus.
 Talia fatuus agit crispatis agmina pilis
 Anteuolans ; primosque iubet vestigia currus
 Falcatos Hebraea sequi : sexcenta quaternis
 Plaustra sonant armata rotis : hinc inde coruscant
 Axibus à geminis, ceu ferrea brachia, falces,
 Obuia quaeque neci raptura : vibrantia summo
 Spicula praecurrunt tectos temone iugales :
 Pectora scuta tegunt, frontes mucronibus horrent
 Cornipedum : dant arma feris & robur, & iras,
 Atque animos, impunè viam sulcare per hostes.
 Tres summa stant puppe viri, & iaculantur ab alto :
 Quartus agit ferro fulgens auriga couinos.
 Puluerulenta volat, quam sustulit ungula tellus
 Quadrupedum : circum assiduis micat orbita flammis.
 Haud secus ac cum solstitiis incanduit alto
 Sole domus Cancræ, flammato sidere feruent
 Brachia lata feræ, Nemeoëque infesta Leoni
 Expandunt avidas falcato forcipe chelas,
 Signiferæ quàm lata patet plaga torrida zona.
 Haud aliter rapidis crebrescunt axibus ignes.
 Tanta mole Deum contra Rex impius ibat :
 Totque duces secum exitio, populosque trahebat
 Salmoëus demens, qui non imitabile fulmen
 Curribus & strepitu eripedum simularet equorum,
 Et per ridiculos tonitrus oppedere caelo
 Auderet ; mox ludibrium stridentibus austris
 Cum sonitu periturus, & infelicis Erythrae
 Successor bibiturus aquas, sine nomine ponti.
 Nec decus est censere duces, pretiumve laboris
 Illustrare viros, memorésque inscribere cedros
 Nominibus, quos bella Deo Titania rursus,
 Et paribus iurata odiis, & mente moentes

Equita-
tus Pha-
raonis.

Sexcenti
couini
currus
falcati.

Cancro
cœlesti si-
miles.

Pharao
Salmo-
neus al-
ter.

Erythraei
hæres ma-
ris.

Sine no-
mine du-
ces & mi-
lites Pha-
raonis.

154 MOYSES VIATOR.

Mulctatos ignominia, fama que minutos
 Obruit unda vadis, pelagique voragine merfit.
 Et quorum obscenos pauere cadauera cornos.
 Sat fastis vnus Pharao, memorabile nomen
 Participant omnes duri, lucique rebelles.

8

Tertia
 mansio E-
 tham.

Moyfes
 cognofcit
 Dei con-
 filium.

Mulier
 amicta
 Sole.
 Apoc. 12.

Luna sub
 pedibus.

Stellata
 corona.
 Parturiens.

9

Draco
 rufus in-
 fidiat
 parturiens.

Capita
 feptem,
 cornua
 decem.

Septus Ethamais biduo iam federat oris
 Hebraeus, iam tertia nox intenderat umbras,
 Cum Moses de more Deum veneratus, obibat
 Castra vigil, voluensque ingentes pectore curas.
 Protinus in caelo magnum, & mirabile signum
 Apparet, Vatisque oculos, mentemque moratur
 Augusta specie Mulier, maiorque videri
 Humana, cen foeta Deo, coelique beata
 Connubiis: nam Lucifero velatur amictu
 Solis, & incedit radiata splendida palla
 Solis habens pro veste iubar: conuexa sub ipsos
 Subiecit se Luna pedes, & cornua flectens
 Ad terras, lucem ex pepli bibit amula limbo,
 Exultans radiis, gauisique pondere tanto.
 Excelsum Diua astra caput duodena coronant,
 Stellatusque comas ex auro circulus ambit:
 Sed pregnante utero sentit vexata dolores;
 Et gemitus dat parturiens, dextramque fauentem
 Lucina clamore vocat; connixa fluentes
 Soluitur in lacrymas, & caelum fletibus urget:
 At cunctatur opem Pater ipse afferre gementi.
 Donec parte alia haud minus admirabile monstrum
 Adstitit in caelo, & partum formidine pressit.
 Immani se mole Draco contra alta ferebat
 Sidera, cui ruffis ardent asferrima squamis
 Terga; tument septem capitum stridentia colla,
 Lernaisque procul spumant totidem ora venenis.
 Dena super capitum surgebant ardua cristas

Cornua,

Cornua, queis robur, quo fraudes adiuvat ira:
 At septena premunt capitum diademata frontes.
 Ingens cauda retrò, ingentique volumine surgens
 Nexibus implicuit stellas, rigidòque voluta
 Agmine per caelos verrit stellantia Divùm,
 Atria, detraxitque polis mœrentibus astra.
 Tertia pars cecidit cœli laquearibus aureis
 Immanem sectata feram: tumet Hydra rapinis,
 Et cauda vidtrice ferox; contràque labores
 Parturientis auct rabidos attollere rictus.
 Ora aperit septena, avidis si faucibus infans
 Matre cadens queat infausto se condere partu:
 Hoc petit, hoc inhiat, præda tantùm instar in illâ!
 Hac omnes mutare velit; quia masculus infans,
 Deuotùmque caput regno; cui monstra tremiscunt
 Tartarea, æternisque Draco dare guttura vinclis.
 Casta faue Lucina, marèmq; à Virgine partum,
 Suscipe: prætendit dextram Deus obstetricem.
 Sustulit ipse Pater natum; rapuère canentes
 Aligerùm per inane chori, solioque paterno
 Infantem posuère: sedens hinc temperat orbem
 Legibus, & valido moderatur secula sceptro.
 Tum subito apratis sibi Virgo puerpera pennis
 Æthereâ præbente Aquilâ, se sustulit alto
 Aère: sic mundi volitans deserta pererrat,
 Eludique minas, & tela inimica Draconis:
 Nam tutantur eam aligera, pascuntque phalanges,
 Inde premunt serpentem armis, atque æthero turbant.
 Signa mouet Princeps Michaël, & desuper Hydra
 Ingruit: illa cadens transfixo pectore flammis
 Frarum eruètat; sed fracto robore reptans
 Debilis; atque solo iam lenta volumina versat.
 Insequitur tamen usque fugam, puerique parentem,
Iuratis

Cauda
 verrens
 stellas.

Inhiat
 partui
 masculino.

Inuidia
 in regnũ
 Dei.

IO
 Mulier
 feliciter
 parit, Deo
 obstetri-
 cane.
 Hæres re-
 gni filius.

Prouidẽ-
 tia in ma-
 trem.

Angeli
 tuclares
 Synago-
 gæ, & Ec-
 clesiæ.

Inuidia
 victi Dia-
 boli.

156 MOYSES VIATOR.

Vomit
ore flu-
uium.

Terra ab-
sorbet
fluum.

11
Allegoria
Signi ma-
gni.

Caput
impiorū
Diabolus;
que eius
membra.

Persequu-
tores Ec-
clesiæ.

Pharao
primariū
Belluæ
cornu.

Positus in
scopum,
& exem-
plum.

12

*Iuratis inimicitis : tum pectore toto
Lernaam eiecit viscosa tabe paludem ,
In fluum latè excurrit cœnosa vorago ,
Si possit retinere fugam, & vestigia matris
Sistere, vel tetro socios haurire profundo.
Sed matrem & sobolem, fidôsque in bella sodales
Defendit miserata pio sub pectore Tellus ;
Immensôque lacum, & fluuios siccauit hiatu ;
SANCTORVM arumnas Terra vno funere soluit ,
Acceptâtque sinu cineres, seruâtque sepulcro ,
Cum castas Virtus animas transcripserit astris.
Hic primi serpentis habent molimina finem.
Talia dum secum voluit spectacula Moses
Multa putans, spectâtque tuos Ecclesia tractus ,
Et longam seriem rerum, quas abditus ordo
Saclorum inuoluit gremio ; cognoscit ab euo
Exortas inimicitias, Stygiique Draconis
Inuidiam, qui se caput, authorémque professus
Impietatis, agit socios in bella Tyrannos ,
Impositôsque suo Reges fert Bellua dorso.
Ac velut insane ceruici harentia iactat
Cornua, queis cœlo decertans ventilet orbem ;
Nequicquam ; nam dextra Dei & suprema potestas
Ut clypeo tegit vsque pios, valloque coronat.
Sed Pharao pompæ Princeps, quam Bellua ducat ,
Eximius Reges inter, memorabile cornu
Orcino ex adamante gerens, supereminet omnes ,
Venturôsque docet factis, quò se vsque malorum
Sponte sua indurent furiis mortalia corda.
Ergo illi capit arma Deus, positumque sagittis
In signum vacuat pharetras ; & destinat arcu ,
Et vatem sic voce monet. Flecte agmina retrò ,
Quo mox regrediens referet se tramite nubes*

Phiaïron

Phiairon versus, celsam qua Belzephon inter,
 Magdaliâsque iacet rupes, super aquoris oras.
 Ille locus castris; illa statione patescet
 Libertas, ipso spondet quam nomine tellus.
 Huc cecis Pharaô furis vos usque sequetur;
 Haud impunè pedem tulerit malè prouidus ultra.
 Hic spes Isacidum inuat explorare, fidemque,
 Et capita EXCETRÆ traehis calcare sub undâ.

Vix ea fatus erat, nubem mouet impiger Ales
 Sublimem, & thyrso ingenti surgente per auras
 Castra regit, retrôque viam, qua dextra retorquet
 Aegypto interior, tandèmq; in littore sidit,
 Inclinata dies cùm iam protenderet umbras.
 Hinc rupes atque inde tegunt, præruptâque saxa
 Procurrunt prætenta iugis in litus utrinque.
 In medio campus castris; à fronte sonantes
 Purpurei frangit fluctus maris agger arena.
 Nec Babylon procul à tergo, & via regia magna
 Mempheos, & densis instans exercitus alis,
 Et Pharaô spirans iras, & Taneos arma.

Quid faciant trepidi Isacida? fuga clausa; nec
 usquam

Tuta salus patet: ipse Deus dare visus inermes
 Hostibus armatis: fessi vix puluere vasa
 Deposuere humeris: cernunt à Principe missas
 Explorare equitum celeres vestigia turmas;
 Et propè iam auditi currus, clamôrque sequentum,
 Puluereâque vident volui caligine nimbum,
 Confusâsque simul voces, & Martia ferri
 Hortamenta virùm, & chalybem stridere rotarum.
 Horrescunt, primùmque stupent, pallèntque silentes,
 Suspensi quò tanta paret se vertere moles.
 Maturis ut cùm processit frugibus æstas,

Moses iu-
 betur du-
 cere in
 Phiairoth
 Exod. 14.
 2.

Ibi ten-
 tanda spes
 populi:
 caput
 draconis
 ibi cõtri-
 bulandû.
 Psal. 73.
 13.

Columna
 præit.

Castra ad
 Phiai-
 roth.

Situs ca-
 strorû ad
 pugnam.

13
 Israël
 trepidatio
 Spei ten-
 tatio.

Instat
 Pharaô à
 tergo.

Simile.
 Calami-
 tas im-
 minens
 fegetibus.

Spes

158 MOYSES VIATOR.

Spes anni iam parturiens, si nubibus atris
 Tempestas cumulata sonat, quam pigra paludum
 Stagna fouent, densatque vapor fumantibus undis,
 Confluctuque agitant stipatam grandine venti,
 Nunc Aquilo, nunc Auster agit, violentior aufert,
 Diuitibusque impingit agris; iam saxensimber
 Obruit arua satis, calamósque, & semina sulcis

Timor &
 luctus a-
 gricola-
 rum.

Miscet agens intrita gelu, laceratque syluis
 Verbere poma iacent; nulla est cum frondibus arbor:
 Ingemuere boues ipsi; genua agra colonis,
 Quassaque corda labant, nec spes plorare caducas,
 Afflictasque domos cessant, inopemque senectam.

Despera-
 tio Israë-
 litarum.

Haud aliis panidi Isacida clamoribus astra
 Confusis onerant rebus; nec cingere vallo
 Castra animus, nec se, & gnatos defendere fossa;
 Tartareus, nempe, ille Draco, cui cornua surgunt

Diabolus
 tristitiam
 acerbat.
 Acedia
 qualis.

Septenum capitum innumeris ramosa colubris,
 Tristificum vellens unum de cornibus anguem
 Coniicit in medias acies, ignobile monstrum
 Spéque, animisque carens, nunquam non puluere
 voluens

Triste caput, suctum assiduis stridere querelis,
 Et puros maculare dies, & spargere tabem

Murmur.

Faucibus, & saeuum in populis incendere Murmur.
 Hoc illi studium, & nomen Feronia mater
 Indidit, & lacrymis Acherusia lactat amaris.

14.

Populi
 murmur
 in Mosé,
 & Deum.
 Exod. 14.
 10.

Extemplo deiecti animi, fiducia cessit
 Pectoribus: lacerant probris Mosémque, Deúmque.
 Publica vox haec una fuit: Feralia, nempe,
 Defuerant nobis Pharia tellure sepulcra?
 Et fornacum inter cineres sine honore negasti
 Occidere, ut vasta cumulos crudelis arena
 In tumultum, titulosque dares? monumentaque tantis
 Sumptibus

Sumptibus Ambitio, tantisque insana ruinis
 Erigeret? quin te potius flexere precantum
 Tot gemitus? cum principio per monstra parares
 Exturbare Pharo gentem, patriisque vagatum
 Sedibus eiicere, & diris obtrudere fatis?
 Felix, heu! nimium felix Israhia proles,
 Si te istis nunquam tentasset fraudibus Augur.
 Seruires Phariis, laribusque beata maneres!
 Quam rapies miseranda fugam? negat inuisa saxis
 Hinc tellus, atque inde: negat, quod gurgite claudit
 Has pelagus fauces, seuisque euerberat undis.
 Durior hinc saxis Pharao, & truculentior ira
 Oceani, quem laesa fides, tot funera, tantique
 Irritant casus, & causa hac perdita Memphis.
 Seuus? homo tamen est Pharao, & precordia gestat
 Humana; ignoscet miseris, quos abstulit error;
 His lacrymis veniam dabit, & miserebitur ultro.
 Quin imus? fassique reos nos dedimus hosti?
 Talia voluentes animis, & voce querentes
 Magnanimus contra Vates sic ore coercet.
 Sicne etiam ceci Isacida, durique negarint
 Tot gestis aperire oculos, & fidere caelo
 Pignoribus tantis, qua vel praesentia spectant,
 Attrectantque manu? quid enim prisca illa reuoluam,
 Quae patrum veneranda Fides obnoxia cessit?
 Immemores etiam hesternae obliuiscimur acta?
 Maerorat osne hostes? auerruncumne cruorem
 Liminibus? quorsum illa polo tam lucida flamma
 Ante oculos pendens, & nulla in nocte tenebris
 Vincibilis nubes? ea nunc hac lampade sola
 Auersas a luce acies configere possit,
 Ingratisque animis stupidam depellere lethum.
 Non pudet, heu! lapides fibris Pharaona gerentem
 Saxiferis

Optant
Aegyptum.

Redire
volunt ad
Pharaonem.

15
Fiduciam
suadet
Moses.

Notat re-
centia mi-
racula, &
praesentia:

Obiicit
stuporem
animi.

160 MOYSES VIATOR.

Saxiferis superare animis, & pectore caco?
 Nec vos illa mouent in duram verbera mentem,
 Diuina intentatâ manu? Si fabula vobis
 Haecenus ista geri visa est, & plaudere nondum
 Concessum est; tantisper adhuc spectate sedentes.
 Finis adest tragico Regi; iam iamque parantur
 Eumenides cincta flamma, & serpentibus atris.

Catastro-
 phe Pha-
 raonis.

Imminēs
 Pharaoni
 exitium
 prædici-
 tur.

Sint secu-
 ri, Deus
 pugnabit
 solus.

Aspicite Aegypti vires in bella mouentem,
 Sectatosque ducem populos tot rura tegentes;
 Haecenus hos vidisse licet; nec deinde licebit.
 Impellet Deus hac vno tanta agmina flatu.
 Ne trepidate; manum nemo hinc admouerit ensi,
 Nec iaciet lapidem funda, nec spicula cornu;
 Ut Deus hoc palmam solus certamine tollat,
 Unde humana queat sibi nil decerpere virtus.

16.

Orat opē
 Moses.
 Scinden-
 dum Vir-
 ga mare.

Sic fatus, de more manus ad sidera tendens
 Poscit opem, pactique Deum memorem esse precatur.
 Ille iubet Virga percussos scindere fluctus,
 Siccatoque nouum per iter rapere agmina fundo;
 Illicium Pharaoni ut sit pellacia ponti,
 Insidiisque locus, queis capta superbia fastus
 Calcandos sub aquis, imaue voragine ponat.

Imminēt
 Hebrais
 Aegyptij.

Columna
 mediam
 se inter-
 ponit,
 claudens
 agmen.

Interea iam prima acies Aegyptia ferme
 Teli intra iactum stabat, postremaque castra
 Isacidum turmis equitum praegressa premebat,
 Falcatiue aderant horrendo turbine currus,
 Et furias Pauor anteuolans, cum nubifer Ales
 Regrediens in terga trahit cum nube columnam;
 Ut vallum obiiciat Phariis, & nube sequestrâ
 Inter utrasque acies hostilia reprimat arma,
 Niliacis atrâ illudens caligine castris.

Agger
 nubis me-
 dius.

Nam medio stetit ingentis velut aggere muri,
 Diuisitque acies tenebris, & lumine; miris

Inde

*Inde nigrans tenebrosa modis, & nocte tremendâ
Memphitum terrens cuneos, ne cernere iuxta
Ifiacas possent turmas, nec tendere contra,
Ceu vetet obiectu nigrum chaos, aut Stygis umbra.
Hebrais hinc clara nitet splendore benigno,
Et longè radios Erythraeis iniicit undis,
Illustrans castra & pelagus, qua tramite recto
Debet in aduersum populus transmittere littus.*

Gemina
facies co-
lumnæ,
sicut spe-
culi, luci-
da & plú-
bea.

*Ceu nitet ingentis speculi laeuissima puro
Lamina crystallo Solis, quam verberat ardor
Aduersis feriens radiis; quos fronte remittens
Duplicat opposita, coelique reuerberat ignem,
Oblita ponè atro stupet obscurissima plumbo,
Nec Solem admittit, neque vultus accipit ullos.*

Speculo
similis.

*Sic gemina lucem & tenebras dat fronte columna.
NEMPE, ALIIS diuina Fide Sapiencia lux est:
Et tenebrosa aliis eadem Sapiencia nox est.*

*Voce Dei facile è tenebris splendescere lucem,
Qui iungit tenebrisque dies, tenebrasque diebus.*

*Densa super littus circumstant millia Mosem,
Spectaturi oculis vellenda repagula Nerei,
Oceanoque tuas leges, Natura, reflexas:
Nec Fidei credunt ausus succedere tantos,
Donec voce viri cernant abscedere fluctus.*

17
Hebrai
intenti ad
miraculū
scindendi
maris,

*Conueniunt confertim auidi, iamque omnis in acta
Stat populus, primasque frequens spectator arenas
Ore tenuis propè littoreis obsederat undis:*

*VSQUE adeò noua mortales miracula captant,
Postquam desierint mirari, aeterna tuentes!
Ut Vates videt intentos, sic ora resoluit.*

Quidam
in aquis
stantes.
Moyles
renouat
attentio-
nem.
Fidem ex-
citat.

*Ifacida, dubitatis adhuc, num dextra Tonantis
Hoc nobis mandarit iter? ductūque secundo
Fecerit hanc huc usque viam? facturāque deinceps,*

L   *Vestrāque,*

162 MOYSES VIATOR.

*Vestrâque, vósque regat? nullo numerate priora
Tot iam mira loco, per me licet; ire per undas*

Promittit
viam per
medium
mare.

*Iam nunc ipse Deus siccis iubet agmina plantis.
Hos aperit Virga fluctus, refugumque repellit
In latera Oceanum, & solidos medio equore campos
Littus in aduersum, hoc vobis à littore pandit.
Ite, Deique manum pelagi spectate profundo:
Nec vos terrificet Pharao; Deus imperat undis;
Congregat, & discludit aquas, & voce reducit
Magnificâ; seuum quatit imperiosa tridentem
Vox Domini, qua purpureo vos equore saluos
Transmittet; Pharios eadem nunc gurgite merget.*

18

Percussu
& lectum
mare.

Dixit, & inflictâ validè secat equora Virgâ.

Dissiliit,
vt rupta
glacies.

*Aridus auditur fragor alto marmore, rectâ
Littus in oppositum pelago fissura cucurrit:
Haud aliter, quàm cum glacie concreta paludum
Dorsa sonans radit pulsus Aquilonibus Auster,
Et subter calfecit aquas; inflata repente
Vnda tumet; mox dissiliunt secto equore stagna
Fissilibus crustis; ceu sint perpeffa secures,
Aut cuneos, scissoque gelu sola vitrea stridunt.*

Terra a-
perta, &
via in me-
dio.

*Sic fractis sonat equor aquis, longèque debiscens
Terram aperit fluctus inter, surgentibus undis
In cumulos hinc inde: vadis voluntur in altum,*

In muros
hinc inde
furgunt
aquæ.

*Per latera undarum montes, & tramite largo
Laxantur spatia in mediis, ubi pontus arenis
Nunc erat: erectæq; tenent latera ardua moles,
Crystallum simulante salo; quanquam humida lymphis
Mobilibus natura manet, liquidoque meatu*

Erât aque
liquida,
& per-
meabiles,
quanuis
stantes.

*Admittunt penitus tactum: neque destluit humor,
Nec glacie rigidus stupet, aut imperuius horret.
Hinc inde attoniti liquido stant marmore pisces,
Excelsosque natant scopulos; si fortè ferantur*

In

In transuersa, cadunt pelagi de montibus altis
 Precipites, siccâque vadi eliduntur arena.
 Quæ primis steterant in aquis ad littora turba
 Spectatura operis propius miracula tanti,
 Mirantur vanescere aquas vestigia circum,
 Immotâsque mari plantas herere fugato.
 Obstupuere omnes visis; patet altera contra
 Terra elata solo per latas limite fauces.
 Ipse Deus premunit iter, siccâtque lacunas
 Ingentes, solidâtque vias *Ædilibus Austris*:
 Mandat enim spirare Notos flagrantibus alis,
 Qui flatu depressa vado limosa paluâstri
 Abstergant, cumulôsque ruant extantis arena,
 Et teretes summo sternant in puluere baccas,
 Aurea ut inspersis splendet glarea gemmis.
 Jamque sub occasum Solis diuisa patebant
 Equora; iamque vadis Prester ardente fauillâ
 Hauserat humentis putres vliginis algas,
 Ut siccis passim pedibus calcare liceret
 Nunquam luâstratos Phœbea lampade tractus.
 In vada descendunt posita formidine turmæ;
 Frontibus equatis Tribuum bis sena subibant
 Montibus equoreis vitreos intra agmina muros,
 Qui dextra, lænâque tenent immobile marmor,
 Et liquidis altè pendentes cantibus undas,
 Velinolas nuper quâ venti egere carinas.
 Terga tegens sequitur Nubes, quæ lumine largo
 Adspersit stantes utraque crepidine fluctus,
 Purpureis que ferit radiis crystallina septa:
 Illa trahunt varios infusa luce colores.
 Mille repercussos variant *Thaumantides* arcus.
 Rorida nectareis liquuntur sidera guttis,
 Perfunduntque hilares animos, & corpora mulcent

Spectatores
 mira-
 culi.

Via lata
 in aduer-
 sū litus.

Veto sic-
 cata &
 compla-
 nata vada.

Et strata
 gemmis.

19
 Munita à
 Deo via
 iam sub
 occasum
 Solis.

Hebræi
 ingrediū-
 tur mare.

Nubes il-
 lis à ter-
 go prote-
 gens.
 Anteriora
 illumi-
 nat.
 Facit Iri-
 des varias
 ad latera.
 Cœli ne-
 star stil-
 lant, &
 lætitiâ.

164 MOYSES VIATOR.

*Deliciis, frenata sonant festo equora cantu,
Circunquaque choros versant delphines in undis,
Incipiunt ipse Aligerum Paana cateruæ.*

20
Allegori-
cum.
Angeli
Pæanaſca-
nunt pro
typico
Baptiſmo
in mari
ſub Moſe.
In exitu
Iſraël de
Ægypto.
Vox Do-
mini ſu-
per aquas.
Vox Do-
mini in
magnifi-
centia.
Duplex
Baptiſma
figurâ &
re.
1. Corint.
10. 1.
Suſceptor
Deus.
Hebræi
patrimi
ſuſcepi
ex aquis.
21
Chriſti
Baptiſma
quantò
nobilius
ab aqua
Gratiz.

*Quis ſtupor attonitas vetat exultare Camænas!
Cur citharæq̄, tubæq̄, tacent? cùm ſurda loquantur
Æquora, & in numerum ſaliant per littora rupes?
Et quatiant thyas ſis frondosa cacumina montes,
Ceu ſalit in pratis aries, cùm verna per herbas
Luxuries ſaturos iactat cum matribus agnos?
Aduentante Deo pelagus fugit, & inga ſaltu
Summiſſo trepidas inclinant vertice ſylvas.
Promite, magnificas, Hebræi, promite grates.
Has quoque vos elementa docent, quibus ipſe laborat,
Et libertatem tantis modò parturit orbis
Vindictis; Deus aſſertor, Deus optimus author:
Magnificâ tonat ille ſuper gemina equora voce,
Quæq̄ ſupra cælos ſe porrigit Amphitrite,
Quæq̄ infra latis circumdat brachia terris;
Ille parat vobis duplices in balnea lymphas.
Inferioris aqua pelagi nunc barbarâ mergit
Caſtra, Canopæos Hebræi nominis hoſtes:
Vos pede perfunctos ſicco de gurgite tollit,
Et ſub Nube ſuis ſuſceptos abluit vlnis,
Ad fortunatas ferat ut trans equora ſedes.
Solvite, magnificas patrono ſolvite laudes,
Matrima progenies cæli, patrimique clientes.
Felix poſteritas, quæ cælo undante videbit
Oceani cœleſtis aquas Iordanis in alueum
Deſluere, & Charitum nardos, & pinguis amoni
Effuſos onyces ſacris innare fluentis!
Lumine tum caſſi foetus, lethoque iacentes
Inuenient vitam merſi genitalibus undis:
Emergent vegetæ proles, nitidæq̄, iuuenta,*

Et

Et diram sub aquis mortem, scabiémque relinquent
 Vipeream; niueis alacres in vestibus ibunt,
 Quos super aetherei rorant nubibus ignes,
 Quosque columbinis plaudens infederit alis
 Spiritus, & plena Charitum perfuderit orca.
 Altera tunc etiam Nubes erit aurea flammis.
 Altera vox tonitru patefacto erumpet Olympo,
 Magnificèque mouebit aquas in iusta gigantum
 Funera, qua lotos emittant fluctibus agnos.
 Pangite, mirificas, Hebraei, pangite palmas
 Munifico vndarum Domino, qui frangit arenis
 Insanos pelagi fluctus, & puluere frenat.
 Ac velut infantem cunis, sic littoris alga
 Fasciat Oceanum, nebuleq; inuoluit amictu,
 Et liquidos nimbis ut vestibus alligat imbres,
 Fluctibus obnubit terras, & fluctibus astra;
 Fundatúmque mari gemino nutu explicat orbem.
 Purgat aquis scelerum labe, mundúmque reponit,
 Quem Lamechides seruauit mole carina.
 Carbasus ille fuit, Remex, & Typhis, & aura,
 Et Cynosura rati; quo fréta Noëmica pinus
 Octo animas emersa maris lustralibus vndis,
 Reliquias hominum, renouandis semina terris
 In populos sparsit per cæli habitabilis oras;
 Inde homines, DVRYM genus, ut de candice puppis.
 Reddite, magnificas, Hebraei, reddite laudes,
 Et celebrate Dei in pelago mirabile nomen.

Vocibus his, cantúque viam deducta terebat
 Ifacidum domus, ut letis in vallibus ingens
 Balantum grex ire solet, quem densa Molossa
 Latratrix de gente canum custodia cingit,
 Pastorúmque oculi vigilantes tutantur, & arma:
 Pascua leta trahunt, viridésque à saltribus umbra:

L 3 Sed

Et Spiritus
igni.S Spiritus
in colum-
ba.Vox Pa-
tris in
nube.Peccata
mergēda.Oceanum
Deus in-
uoluit pā-
nis infan-
tiæ.Diluuium
Noëticū.
Mundi
Baptisma,
Typus
Christia-
ni.
1. Petr. 3.
20.22
Deducit
Deus po-
pulū præ-
sidio suo
tutum.
Ut pasto-
res gregē,

166 MOYSES VIATOR.

Sed non tam riguis inuitant gramina cliuis,
 Quàm calami mulcent dulces, quos rustica pubes
 Inspirat; longæ duplicant Amaryllida valles:
 Graminis oblita pascuntur carmine tonsæ:
 Insidiatricum rabies it ponè ferarum
 Terga sequens, ut si laxet custodia vallum,
 Irruat indocilis feritas mansuescere cantu.
 Haud secùs Isacidis Pharaò pergentibus instat.
 Obiicit instanti tenebras medio aggere Nubes.
 Instantem lætat fugiens, & sponte ruentem
 In maris insidias, pelagique patentia claustra;
 Tantùm non retinet; patiturque perire volentem,
 Et iustà meritos Nemesis tandem implicat irâ.

Ægyptij
 instant, ut
 lupi.

23
 Pharaò
 non mo-
 uetur mi-
 raculo
 scissi ma-
 ris.

Diis suis
 & sibi ad-
 scribit.

Hortatur
 suos ad
 ingressũ.

Ventum erat ad Nerei fauces, & aperta profunda.
 Prima acies ingressa vadum temerè ima petebat,
 Præcipites agitans currus, quâ plaustra præibant
 Isacidum, quâ pressa frequens patet orbita fundo.
 Nam cæcum per iter, noctem funalia vincunt,
 Et nebula obstantis tenebras: medio æquore monstrant,
 Et circum vndarum montes, & stantia stagna.
 Prodigium ut vidit Pharaò, neque territus heret,
 Nec dubium miratur iter, nec querere causas
 Oceani fugientis auet; sed tanta fauori,
 Auspiciisque suis monstra imputat, & sibi demens
 Blanditur, ludente mari. Non cernitis, inquit,
 Nobiscum pugnare Deos? & iungere vires,
 Quorum iuncta meæ, nimirum, iniuria causa?
 Ipsa sinum pandit Tethys, camposque liquentes,
 Spectatura meas utroque ex aggere pugnas.
 Sic læsos vltura Deos fugitiua receptat
 Agmina, quæ iam iam dominis ad debita dedat
 Supplicia: audentes, Phary, mecum ite per vndas,
 Quò belli fortuna vocat: decerpite palmas,

Queis

Queis salsos insueta serit Victoria campos.
 Nulla dies similem vidit, nec deinde sequentem
 Ulla parem visura dies: inuat ire triumpho,
 Quà currum Neptunus agit: mihi terra, salūmque
 Belligerant, cedente salo, si terra dehiscat,
 In chaos usque sequar profugos: mihi fulguret aether,
 Accipient lucem Manes, meaque arma pauescent.
 Perficiam, Fortuna, tibi ne regia desit
 Dexterā; neu cedat duris adamantina Virtus.

Talia iactantem ventosā plurima linguā,
 Quadriuges acti furis per prona ferebant
 In medias pelagi fauces: lectissima circum
 Spēque, animis que tumens, cacāque cupidine laudum
 Nobilitas paribus studiis effundit habenas.
 Cum subito fallente vadi per lubrica curru
 Dissiliēre rota; Pharaōque excussus ab alto
 In latus: abripitur claudis auriga quadrigis
 Longius, obliquos donec sabulum implicet axes:
 Tunc etiam luctantur equi, & retinacula rumpunt.
 Extemplō turbata acies: tum plurima Vatum
 Turba mouet sortes, pro tanto sedula casu:
 Ulterius pars ire vetat; pars omine flexo
 Prendendam promittit humum, quancunque quadrigis
 Presserit: Oceanum migrasse à littore fines,
 Imperio noua ut accedat trans aquora tellus:
 Ire iubere Deos, & iter præsternere ponto.

Diuersis Proceres studiis scinduntur. At Acron
 Militiaq̄, domique bonus, nec futilis Augur
 Consiliis, & mente sagax, Pharaona frementem
 Affatur. Nihil, ô Pharaō, nos ista morantur
 Excussis euenta rotis, neque cautus Aruspex
 Hic quicquam damnare potest, nisi robur equorum,
 Materiāque rota fragilem, cumulōsque saburra

L 4 Obstantes

Verus va-
 tes, ne-
 sciens
 quid di-
 cat.

24.
 Pharao-
 nis currus
 malo omi-
 ne haeret
 abruptus.

Vatum me-
 tus an-
 ceptus.

Vana au-
 guria.

25
 Acron ve-
 rus Vates
 dissuadet
 ingressum
 maris.

168 MOYSES VIATOR.

Obstantes radius, & precipitantia lora.

Nam nihil hic, nisi manca manus fabrilis, & error.

Maiora
monstra
scissi ma-
ris me-
tuenda.

Illa magis metuenda reor, Rex optime, monstra,

Quae dextrâ, leuâq; vides. Nam, quem agmine calcas

In mediis nouus Isthmos aquis, secto equore valles,

Oceanusque loco excussus, nec mole dirempti,

Aggere nec medio stantes sine littore fluctus,

Eiusdem sunt acta manus, quam sensimus icti

Hactenus, attritique malis. Heu! vulnera tactu

Nostra recrudescunt, queis sic immittimus ungues.

Quo ruis? infidone potes confidere ponto?

Aut impendentes utrinque retundere fluctus?

Miracula
solis He-
brais ser-
uiunt.

IPSE fidem fallit portus: legesne remittit

Arbitriis natura tuis? miracula tantum

Facidis seruire sciant tot iam ante subacti

Prodigiis. Quid reliquias regni que, tuumque

Extremis certas caput obiectare periclis?

Periculi
certissimi
magnitu-
do.

Nam Phariis hac una super nunc alea rebus,

Summa tuis. Quid, si toties à Numine lesa

Subruat ira salum? ventisque restantibus undas

Restituant elementa vadis? quis deinde regressus?

Quae fuga? quisve dolor? NON EST TEMERARIA

VIRTUS.

Prudentia
regia re-
quiritur.

CONSILIIS, animoque cauet, ne Gloria fallax

Illudat, ne quod maculet sua dedecus acta.

Censuram sic nulla timet, neque poenitet usquam.

Nec verò me mortis agit tibi talia terror

Sincerum
consilium
fidelis
monito-
ris.

Occinere; haud unquam dederit sors optima lethum

Nobilius, quam te coram, tuâque arma tegentem

Occidere. Ingredior primus, fluctusque ruentes

Excipiam primus clypeo: sed dum integra rerum

Constat adhuc tibi summa, vide, quam impendeat

ingens

Exitium!

Exitium ! quanto pariat brevis hora dolores ?

Hæc Pharao contrà. Quid me, vanissime, terres
Auguriis ? quid fœmineo de sanguine fingis
Virtutem pallore tuo ? vitiũmque coloras
Semiuiris ? nescit Pharao terrore teneri ;

Ille metum præ morte timet. COGNOSCERE TEMPVS,

Et rapuisse, puta Virtutem. Hæc prælia patrat :

Huic arti faciles defert Victoria lauros :

QVIN VIRTVS facit ipsa dies, & digerit annos,

Vt placuit, semp̄erque datis rectè utitur horis.

Sed quid ego has huc vsque tero ? dum terra, salumq̄,

Cunçta fauent elementa, mihiq̄ue Occasio seruit ?

Sic ait, & stricto præceps præit agmina ferro.

Mille ruant contrà Furia, mille ipse ruentes

In Furias truculentus eat, dum cæca libido

Induit ere animos, & Gorgone pectus obarmat.

Vsque ad eò humanas versat vafania mentes !

Nec stimulis cedunt vllis, nec pectore lucem

Aspiciunt, quanquam penitis fax indita fibris,

Intus alit flammæ, & lucem obtrudit honesti.

RARÒ ADEÒ emendant duratam verbera mentem ;

ET VIX vlla Deo spretum censura coèrcet.

Jam Pharinum pelago penitis successerat agmen,

Omnia tuta rati sub aquarum molibus ibant ;

Quartaque nocturnis vicibus iam buccina cantu

Ediderat signum, atque polo propè flexerat Arcton,

Spectabátque diem verso temone Bootes :

Cùm vigil è speculis, summâque inimica Columnâ

Prospectans in castra Deus, caligine Nubem

Exuit : hîc primùm senis crispantia flammis

Per summos exire apices, spargique per altum

Æthera, tum facibus Pharaonis in arma relabi

Fulgura ; velitibus iaculis, ceu prima laceffat

L 5 Prælia,

26

Pharao
negligit
fana con-
silia.

Temeri-
tatem cæ-
cam, vir-
tutem vo-
cat.

Ingredi-
tur obsti-
nato ani-
mo.

27

Vigilia
quarta
noctis ex-
citus
Deus ad
pugnam.
Columna
ardēs igni
vndique.

Prima ve-
licatio per
fulgura è
sûma co-
lumna.

170 MOYSES VIATOR.

*Pralia, ut à pugnâ cacos deterreat hostes
Bellipotens spargit tepidas, ut tela, fauillas,
Amplectique iubet, sumptis quam blandus in armis
Suadet adhuc pacem, & mauult Clementia vincat.
Sed Pharao chalybum incudes in pectore gestat.*

Ad gra-
uia arma
uentum.
Angeli
Equitatus
Dei vtrin-
que in
montibus
aquarem.

*Ergo Deus citat aligeras in pralia turmas,
Et rapidas igni, & ventis sub signa procellas
Cogit agens nutu, vallumque vtrinque coronat
Militibus: steterant in equis nutu ocyus ala
Innumeri iuuenum currus, cum fluctibus ignes,
Coniurata Deo iungunt elementa quadrigas,
Discordésque iugis sociant concordibus iras.
Hi formant in equos fluctus, riuisque fluentes
Ponè trahunt caudas sonitu torrentibus vndis.
Ascendunt alij in Phocas, & mandere frenos
Monstra docent, equitésque agitant immania
cete,*

Equitant
in flucti-
bus im-
mensis
Angeli.

Monstris
marinis
horrendi.

*Pistrices alij longas, flectuntque lupatis:
Omnibus horrifici vultus, & saeva trisulco
Fuscina dente minax dextris: stat Terror utroque
Margine, per summas pelagi malè pensilis oras;
Insuetásque vias mortis tela ignea monstrant.*

28
Moyse
spectatus
Ægyptiis
minaci
vultu &
virga.
Clangore
tubæ cō-
missa pu-
gna.
Prima
acies.
Dispositio
fulminū
à Colūna.

*Conspicuis summo spectatur in aggere Moses,
Fatalémque quatit Virgam, dextrâq; minatur
Prasidio aligerum septus sub nube coruscâ.
Tum verò gelida coit formidine sanguis
Omnibus, ut si iam mediis in faucibus Orci
Eruelans barathrum fumos, & hiantia cernant
Tartara: sed simul ut pugna dedit horrida signum
Mortifero clangore tuba, Vexillifer Ales
Concussit Michaël Nubem; qua vertice ab alto
Mille dedit concussa faces, & fulmina mille
Torsit in hostiles cuneos, longoque fragore*

Ex

Ex aliis alios tonitrus abrupta tetendit.

Falcibus armatos currus ea prima repressit

Tempeſtas : fregitque rotas, vertitque ingales,

Excusſitque duces, manibusque abruptit habenas.

Ordinibus ruptis mox in contraria verſi

Cornipedes, flammisque ferunt fumantia plauſtra,

Falcatoſque trahunt axes in mutua nixi

Vulnera : perplexis acies ſeſe implicat armis.

Crebreſcunt clamor que virum, plangor que cadentum,

*Plauſtrorumque fragor pariter : ruit omnis in
altam*

Congeriem armorum moles, & robur equorum.

Hortatur fruſtra Pharaon, curſatque per omnes

Vociferans pedumque globos, equitumque manipulos.

Postquam detonuit Nubes, multoque procella

Fulmine calfecit campum, & caligine textit,

Mutatur pugna facies : equitatus ab altis

Aggeribus ruit in medium, ſpumantia voluens

Flumina, & alternis legiones proluit undis.

Incipit à dextra Genius Tritona canorum

Fluctuago ſimulans in equo, pronoque volutus

In campum torrente equites Pharaonis inundat :

Allambitque rotas riuis, & flumine vertit

Obuia quaque vadis ſternens ; qua peſte Lycophron

Ante oculos Regis patrum correptus, arenis

Voluitur, & turmam rapido preit obrutus alueo.

Affixus tamen heret equo, nec caſſa remittit

Frana manu : fruſtra ſonipes animoſus in amnem

Luctatur, iactatque pedes, & pectore ſalſos

Eiecat reuomens fluctus : moriente Lycophron

*Voce vocans Pharaona monet. Quò tendimus
ultra ?*

Sit ſatis hoc, ô Rex, animi tentaffe duello

Tonitrua.

In falca-
tos cur-
rus.

Perturba-
tio cur-
ruum.

Strages.

Pharao-
nis infa-
nia.

29

Acies ſe-
cunda.

Equites
Angeli
denoluſt
fluctus, vt
fluuios.

Dextrum
cornu.

Tritonis
eques.

Ducis Ly-
cophron-
tis caſus.

Moriens
monet
Pharaonẽ
patrum.

In

172 MOYSES VIATOR.

*In pelagus medium usque Deos : fallax mare; regni
Fortunam refer in terras. Nec plura gementem
Vnda sonans, sociosque equites rapido equore versat*

Obruitur
torrente
fluctu Ly-
cophon.

*In pelagi laeuum usque latus, campoque potitur
Aliger in Tritone equitans, verritque profundo,
Quidquid in occursum contra stetit impetus vnda.*

Dissimu-
lat Pha-
rao timo-
rem.

*Palluit hic Pharaos, sed dissimulare timorem
Ducit adhuc, & adhuc Superis pugnare decorum,
Et sequitur tali raptatum voce sub vndas.*

30
Pharao
laudat
morientē
nepotem.

*¶, mea spes; Pharia Lycophon fortissime gentis,
Quem propius mea spectabant in stemmate sceptras,
¶, felix, vitæq; satur, laudumque tuarum;*

Hortatur
alios eo
exemplo.

*Quis defensa ornat te patria : Numina curant
Si qua Pharum, nunquam istius crudelia fati
Inuidiam, crimenque ferent : ego fata piabo.*

*¶, generosa Phari per tanta exempla inuentus:
DECRETA est mors vna semel : sed causa le-
genda est,*

*Non genus ; an pelago ? an flammis ? discrimen
inane;*

31
Læuum
cornu.

*Nec nostri ius arbitry. Dum talia fatur
Spem simulans ; læuo decurrit ab aggere ponti
Alter eques Pistricem agitans, fluctusque sequaces*

Pistricis
eques.

*Dirigit in turmas equitum, quas ducat Amasis,
Pulcher Amasis, & Istiaci spes altera regni,*

Amasis
Principis
casus.

Et socero Pharaone tumens, hunc spumeus amnis

Pugna A-
masis cū
Pistrice.

*Pistricem referens rostro petit, ille sequentem
Æolio confusus equo declinat, in orbes*

Cornipedem spiris agitans : sed bellua praeceps

Lubrica Meandris, & flexu flumina torquet :

Cornipedemque, ducemque lacu complexus Amasim,

Mergitur
Amasis.

Et celeres ala turmas sub gurgite condit.

*Extulit ora vadis quadrupes, dominumque vocantem
Ægialam,*

*Aegialam, & primos thalami fallacis amores
Nequicquam ostendit cælo; vox irrita nomen
Coniugis ingeminat. Quid te fidissima fiet
Aegiale? fluctusne meos extinxerit ignes,
Aegiale? viuax ardebit in aquore flamma.
Tu quoque conde meas memori sub corde fauillas.
Hic sub aquis mihi cippus erit. Vox faucibus
hæsit*

*Hæsta freto. Vanum lacrymas impendere magnis
Principibus, clarosque ducum percurrere casus,
Præcipitata vetant uno tot funera fato.*

*Ut ruptis primùm aggeribus, sensimque solutis
Externauit aquis medio Deus agmina campo,
Et specimen belli ostendit; tunc undique pronos
Ætherei iuuenes utroque è margine fluctus
Prouoluunt, mixtique rotant torrentibus undas;
Instaurantque vadis pelagus: sonat ima cadente
Oceano Tellus: cæli porta alta remugit:*

*Montibus Æthiopum ceu præcipitantia Nili
Stagna cadunt scopulis, vastoque elisa fragore
Indignata fremunt, surdâque crepidine spumant,
Exultatque vadis campo tandem aquor aperto.*

*Aut velut Alpinis largo cum plurimus imbri
Iupiter incubuit syluis, vel anhelitus Austri
Incanas hiemes, æternâque frigora soluit,
Mille sonant hinc inde iugis undantibus amnes,
Et sylvas & saxa ruunt, tum valle recepti
Stagnantes mergunt tumulos, & in aquore condunt.
Exanguis horrent Pharij surgentibus undis:*

*Heu quid agant? quænam miseri se ad Numina
vertant?*

*Infesto tonat axe Deus; vestigia Tellus
Ferre negat, vincique nequit sine nauibus æquor.*

Hortantur,

*Aegialam
vxorem
appellat
moriens.*

*Aliorum
tacendæ
mortes.*

32
*Confusa
strages
cadenti-
bus vndi-
que flu-
ctibus.*

*Fragor
Catadu-
pis Nili
similis.*

*Aut Al-
pinis tor-
rentibus.*

33
*Timor
ferus Æ-
gyptiorum.*

174 MOYSES VIATOR.

Hortantur
se ad fu-
gam.

*Hortantur, clamantque fugam. DEVS ÆTHERE
ab ipso*

*Militat Isacidis. Superest via si qua salutis,
Vertamus iam terga Deo, terramque petamus.
Iam nimis heu! fuimus fortes: posuisse decorum*

Fugiamus
Israelem.

*Arma Deo, & madidas templis suspendere vestes.
Sed Pharios, nimis angusto iam tempore, belli*

Pœnitentia
fera
nimis.

*Pœnitet, auersas votis Deus abstinet aures:
Et Mosem iubet intentâ super aquora Virga
Obruere hostiles turmas redeuntibus undis.*

Moses

Virga

sublata

restituit

mare.

Tertia a-

cies.

*Vix signum dedit ille manu, sensere iubentem,
Et Phario iussi coeunt à littore fluctus,
Occurruntque fuga; & trepidos, seroque gementes
Desperare iubent terras; retroque repulsos
In mare reslantes referunt à littore venti.*

34

An dam-
nati om-
nes, qui
in rubro
mari ob-
ruti?

*Heu! QVANQVAM est extrema Deo dementia
bellum*

*Importare homines, ubi iure insania semper
Vincitur, & victis adimit victoria pacem,
Et decus; HORRENDVMQVE manus incurrere lasi
Numinis, & victo nusquam vitare potestas
Supplicium; quod item Deus immiserabile sanxit;
Me tamen, & molles pungit miseratio Musas*

An omnes
fine pœ-
nitentia
mortui?
Non ex-
cusandi
causa Æ-
gyptiis.

*Tot casus, Ægypte, tuos, tam dira tuentes
Naufragia, & miseras tot in vno gurgite mortes,
Tot pariter cecidisse viros! etiâne peremptis
Corporibus, mersere animas Acherusia stagna?
Et Chaos & Phlegeton voluunt ardentibus undis?*

An Deus
quibusdâ
pœnitentiam
de-
derit tot
signis.

*Heu miseras! si nec meritis sors vlla diremit,
Quas armis iustum obsequium iungebat iniquis:
Si iustum tamen obsequium est, vel iniqua iubentem,
Et Regem Pharaona sequi? potiusne paternâ
Credibile est seuisse manu, vel fulmine in ipso*

Numen?

Numen ? ut hinc etiam gereret Clementia partes
 NVNQVAM iris exclusa suas ; ac sicut in orbis
 Excidio, irrisam veherent cum flumina puppim,
 Quam trabibus texi centesima viderat ætas ;
 Contemptorque Dei populus conuitia fabro
 Ingereret vati , ratus insanire carina
 Artificem : postquam tandem fluere omnia ponto
 Vidit , & aerias fastigia perdere turres ;
 Excelsosque mari meruisse cacumina montes ,
 Exclusos terris animos ad sidera vertens
 Ingemuit ; gemitumque Dei placabilis ira
 Audiit ; & multorum animas collegit amico
 Carcere, quos acri pupugit reuerentia morsu
 Numinis offensi , castaq; iniuria legis :
 Sic & Erythrao caderet cum naufraga Memphis
 Gurgite, & Aegypti gentes cum Rege perirent ,
 Crediderim multorum animas iam morte propinquâ,
 Cum patiens adeo castum Patris ira timorem
 Incuteret, tempusque daret, causasque dolendi
 Obiiceret, penitusque animos per signa moueret ;
 Pœnituisse mali, & scelerum puduisse suorum.
 Felices ! qui corporibus per littora sparsis ,
 Elysium petiere animi, fluctuque piati
 Et flammis, longa aspicient post sacula Regem
 Venturum, qui tot iam dudum carcere clausas
 Eripiet mentes, cœlisque immittet apertis.
 Non solis pater Isacidis Deus ille Deorum ,
 Communisque parens , populis ex omnibus optat
 Progeniem ; & quouis sibi segregat equore pisces ,
 Implebunt tractam Oceani per vasta sagenam.
 Quod superest , Musa , exitium miserabile Regis
 Exequere. Ut clausum refluo stetit equore littus ,
 Iam valida hinc decumos aduoluunt flamina fluctus ,
 Nec

Non continet in
 ira misericordiâ.
 Ut in diluuiio
 Noëmi-
 co.

Multis
 data pœnitentia
 salutaris.

Sic fortè
 plerisque
 Aegyptiis
 data.

Stimuli
 pœnitentia
 qui.
 Christi
 aduentu
 liberanda
 animæ.
 Deus pater
 omnium
 inuocantiū
 illum.

Sagenam
 omnia
 congregat.

35
 Clausa
 vndique
 fuga, quæ
 naufragij
 facies.

176 MOYSES VIATOR.

Nec secus in medium latere ex utroque ruinam
 Subsidente trahunt pelago, scisso aggere muri.
 Omnia pontus erat sine spe. Confusa feruntur
 Plaustra viris, equites plaustris: mixta arma, iubaeq;
 Cum galeis, & scuta natant, omnisque supellex.
 Apprehendit quod quisque, tenet; complexibus
 haerent,

Laceran-
 tur cor-
 pora in-
 cursu ar-
 morum.
 Querelæ
 in pha-
 raonem.

Morien-
 tiû cura.

Eurymedon diues
 auarus.

36
 Pharao
 seruatus
 ad specta-
 culum.

Impediuntque simul miseri, simul aequore pendent,
 Mergunturque simul; temerèque natantibus armis
 Incursum lacerant artus, pontumque cruentant
 Purpureo, ut rubrum ducat de sanguine nomen.
 In Pharaona fremunt omnes, si quando sub auras
 Emersere, vouent diris adamante rigentem
 Cervicem, & luci æthereæ impenetrabile pectus.
 Vxores alij viduas, tadæque recentes
 Conquesti memorant, & primo flore iuuentam.
 Hi teneras proles animis, & dulcia in ore
 Nomina habent: fessorum alij meminere parentum,
 Et senium gemitu repetunt, orbosque Penates.
 Dives agri, infossis dives tellure talentis
 Eurymedon tellure caret; tamen incubat auro,
 Accusatque inopes urnas, quibus antè sepultam
 Condiderat cum spe mentem; queriturque repertis
 Heredem fore Fortunam cum tempore nummis
 Ingratam, tabulis sine nomine Testatoris.
 CUIQUE suis cordi haeret amor, curaq; recursant:
 AT VITAM, & curas surdis Mors dissipat undis,
 Inuoluitque fretis. Sed adhuc in gurgite vasto
 Innabat Pharao curru, validoque iugales
 Remigio crurum enixi per summa trahebant
 Equora vix capite extantem; sic, nempe, ferebat
 Vnda, volente Deo, trepidum; saeva unde suorum
 Funera spectator, supremoque editor actu

Aspiceret,

Aspiceret, gereretque suas in munere partes,
 Præcipuus scena nodus, scelerumque repertor.
 Ad latera adnabant furnis hinc inde Paredris
 Pendentes summas Iannes, Mambrésque per undas:
 Illos fatidici deludit honore sepulcri
 Dæmonis ars: promisit enim post fata superbam
 Pyramidem, & iunctos septis ingentibus hortos,
 Felices his Elysiis à funere Manes,
 Dispositas inter longo quincunce cupressos,
 In dubiis hominum fatis responsa daturos.
 Larvarum domus hæc, dirisque Lemuria sacris,
 Queis Phary tristes soliti iactare lupinos,
 Infernasque datis exposcere sortibus umbras.
 Hoc posuisse Magos bustum sibi, prodidit olim
 Fama vetus: fecere fidem Cocytia spectra,
 Larvarum dira facies feralibus hortis
 Christiadam tandem Heroum virtute fugata.
 Hos igitur frustra tentantes ire per auras
 Præpetibus Lemurum pennis, vanoque natatu
 Conatos fulcire, animis Pharaona cadentem,
 Quæq; carent, dare spem Regi; sic increpat ore
 Fulmineo super assistens Michaëlius Ales.

Nunc, etiam nunc Icariis confiditis alis,
 Monstra Erebi? nec posse freto speratis Erythra
 Impuras hauriri animas? vos ille fefellit
 Mendacj Pater obliquus: iam flamma per undas
 In barathrum factura viam vos fulmine trudit.
 Discite Circeis telum hoc auertere verbis.

Dixit, & intortâ transfixos pectora flammâ
 Mersit aquis; Stygiosque animas diuisit in ignes.

Restabat Pharao de tot modo millibus vnus;
 Quem circum Furie volitant; atraq; remordent,
 Et fodiunt cura non consolabile pectus:

Magi flui-
tant iux-
ta Regē.

Delusi à
Dæmone,
promisso
in hortis
sepulcro.

Oraculū
in eorum
sepulcro.

Palladius
in Vita S.
Macarij.

37
Mors
Magis il-
lata à S.
Michaë-
lis.

38
Pharao-
nis casus.

M

His

178 MOYSES VIATOR.

His refricat dictis tristes Rhamnusia sensus.

Sanguine civili terras, & sanguine Tethyn.

Consciē-
tia scele-
rum eum
fodiunt.

Impietas
in suos.

Regnum
amissum.

Et nomen
Regis.

Rex, ima-
go Dei, &
maiestas.

Duritia
immise-
rabilis.

Despera-
tio.

Innocuo fœdasse manu ? mentisque scelestæ

Consiliis, læna, cæcæque cupidine regni

Præcipitasse ultrò regnum terræque, marique ?

Vt quid enim regnum potius quis nuncupet vrbes

Ciuiibus exhaustas, vacuos cultoribus agros,

Vastæque terrarum, innumera quàm millia gentis ;

Et populos, Proceresque, animis qui iussa paratis

Accipiunt ; capiti parent, & lege reguntur ?

OBSEQUIVM populi iusto sub Principe regnum est ;

Non vacuus ditiois ager, finesque relictæ.

Quid superest regno amisso, nisi nomen inane

Principis, æternusque pudor ? nam turpis egestas,

Atque alij possunt finire morte dolores :

At memores lacerant animos post funera dira.

Absorpta est, manibusque tuis hoc gurgite mersa

Imperij fortuna tui : proh ! regia quantum,

*Quàm rarum fortuna bonum ? quàm dulce ? Dei-
que*

Augustum decus, & sacra maiestatis imago ?

*Heu ! tibi tam meminisse graue, & periisse puden-
dum,*

Et culpa periisse tua ! stolidissime Regum.

Ah ! Pharao, non iam Pharao ! ô stultissime Chenchri,

Si primò audisses Mosem, si denique Mosem,

Audisses, facilis que animos ad iussa dedisses ;

Audires Pharao, & regni fortuna maneret

Incolumis ; tellusque tibi, cælumque faueret.

Et potes auerso vitam producere cælo ?

Quin moreris ? cumulâsque tuo tot funera fato ?

Molle iter, & medio in pelago facilis via lethi.

Talibus instigat duram Rhamnusia mentem :

*Nec meminisse iubet venia, nec spem adiicit ullam
 Auxilij, lacrymasve ciet; nec tendere dextras
 Ad Superos cum voce monet; nec denique lucem
 Pectore, diuinam lucem, vitæq; parentem
 Accipere, ut saltem vita cœlestis in auras,
 Quod caput, emergat, demerso spiritus vitæ.
 O MALA mens! durique horrenda nouissima cordis!
 Aridus, oblitusque Dei natat aquore pumex,
 Oblitusque sui; neque morsu tangitur ullo;
 Nec subitis, quos ipsa ciet Natura periclis,
 Teste anima, motus, oculis, aut vocibus edit,
 Imploratve ullo gemitu summum æthere Numen:
 Sed querulo indignans hæc secum obmurmurat ore.*

*Obruimur pelagi insidiis, non vincimur, inquit,
 Quod regnum fortuna tuum est: audacia nunquam
 Defuit, aut virtus nobis: verso ordine fati
 Isacidis insana faues, meque aquore prodis.
 Hauseris ut pelago regnum, & simul omnia, nun-
 quam*

*Virtutem seua eripies, famamque; parentant
 Cætera cuncta mihi. Confusis legibus orbis
 Occido: nec tanto pigitum me funere mergi:
 Nec tibi ero supplex: nec si quod in æthere Numen
 Humanas aliud sortes malè temperat urna,
 Quanquam ingrata mihi debes memorabile nomen.*

*Sic fatus, caput abdere aquis optabat aperto
 Ore inhians: captat refugas ceu Tantalus undas.
 Quadriuges nando fessi iam salsa fluebant
 Sub vada, cum currus paulum de parte supina
 Extanti Oceanum ostendit, molèmq; sepulcri
 Exhibuit moribundo, animisque in fata ruenti.*

*Ut patuit cælo pectus, loricæque terno
 Per squamas adamante rigens: telum exerit Ales*

M 2 Armipotens,

Extrema
 obstina-
 tio sine
 pœnitentia.

40
 Indignantis
 querelæ
 superbi.

Fastus
 superbi.

41
 Optat,
 queritque
 mortem.

42
 Percutitur
 à S. Michaë-
 le, à quo
 & Satanas
 percussus.

180 MOYSES VIATOR.

*Armipotens, quo fastu olim Pythona tumentem
Perculit; & tali libratum voce per auras
Prosequitur: Morere, infelix. I, luminis osor,
In tenebras; ubi flamma vorax, & luminis expers
Aut liquat, aut frangit iunctis adamanta metallis.*

*Hoc tibi sit lethi decus, & memorabile nomen.
Hec manus, hoc telum, quibus est à cardine mundi
Ille draco deiectus; idem fert vulnus, utrique*

*Percutiet
etiam An-
tichristū.*

*Causa eadem: cadet hoc etiam teterrima telo
Bellua, quæ Christi regno feret amula Regem:
Non nisi monstra cadunt isto, quæ maxima, ferro,*

Dixerat, ille vadis expirans conditur imis,

*Iniecto
plūbi ta-
lento mer-
gitur In-
feris.*

*Pérque salum rapidis ruit in Phlegetonta quadrigis;
Nam granis iniecto plumbi quadriga talento
Findit aquas; panditque viam, vel pondere frangit.*

LIBRI